

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ  
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
КАФЕДРА МЕДИЧНОЇ ТА БІООРГАНІЧНОЇ ХІМІЇ



## «ВИДАТНІ ХІМІКИ УКРАЇНИ»

Матеріали круглого столу

(Харків, 08 грудня 2023 року)

Харків  
2023

Видатні хіміки України : матеріали круглого столу (Харків, 8 грудня 2023 року). – Харків: ХНМУ, 2023. – 98 с.

У збірці представлені презентації доповідей студентів першого курсу IV медичного факультету Харківського національного медичного університету

***Оргкомітет:***

Сирова Ганна Олегівна – завідувачка кафедри медичної та біоорганічної хімії, д. фарм. н., професор;

Козуб Світлана Миколаївна – доцент кафедри медичної та біоорганічної хімії, канд. тех. н.;

Чаленко Наталія Миколаївна – старший викладач кафедри медичної та біоорганічної хімії, канд. фарм. н.;

Савельєва Олена Валеріївна – асистент кафедри медичної та біоорганічної хімії, канд. фарм. н.;

Присяжний Олександр Васильович – асистент кафедри медичної та біоорганічної хімії, канд. тех. ;

Петюніна Валентина Миколаївна – доцент, гість кафедри медичної та біоорганічної хімії.

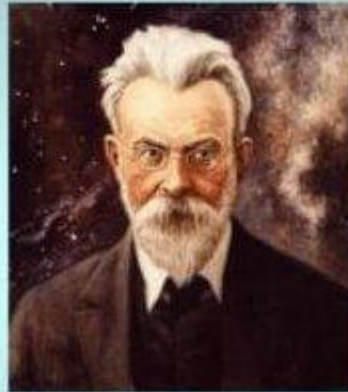
МОЗ України

Харківський національний медичний університет

Кафедра медичної та біоорганічної хімії

Круглий стіл

« Видатні вчені — хіміки України »



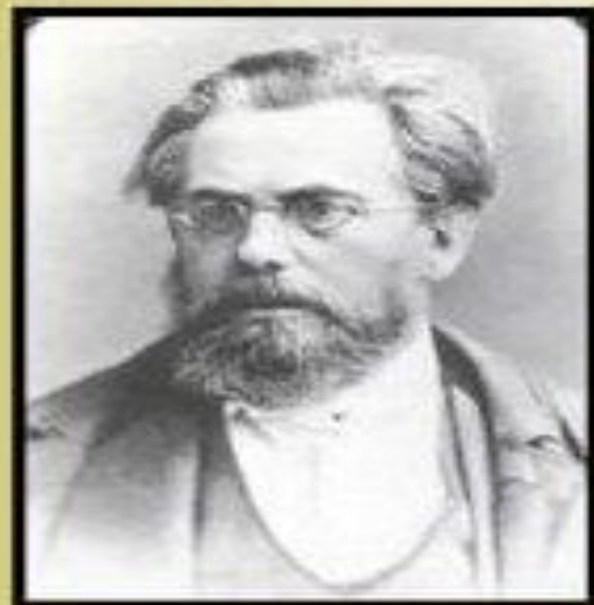
***Вернадський Володимир Іванович***

Доповідач: студентка III курсу 4-23-087 групи  
по спеціальності 224 « Технології медичної діагностики та лікування

Єчкалова Наталія Олександрівна

08.12.2023 р.

*Володимир Вернадський народився 28 лютого 1863 року в Санкт-Петербурзі в сім'ї економіста Івана Васильовича Вернадського.*



**Батько - Іван Васильович**



**Володимир та його сестри Ольга та Катерина, 1868 рік**



**Мати - Ганна Петрівна  
Константинович**

Мати Ганна походила з козацького старшинського роду Константиновичів, мала добру освіту, закінчивши в Києві пансіон для дівчат шляхетного походження.

Про своє дитинство майбутній академік згадував: « Батько й мати були киянами. В обох родинх були живими національні українські традиції.Мої дитячі роки я провів в Україні-у Полтаві і Харкові,бував і в Києві».

Навчання Володимир почав у Харківській класичній гімназії,але через два роки сім'я переїздить до Петербурга і навчання продовжується вже там,у класичній гімназії.

«Дивним чином,-згадував Володимир Іванович,-потяг до природних наук дала мені зіпсована класична гімназія,завдяки тій внутрішній,підпільній,непідозрюваній діяльності, яка в ній йшла в тих випадках,коли в її середовище потряпляли живі талановиті юнаки-натуралісти .У таких випадках їхній вплив на інших міг бути дуже сильним,бо вони відкривали перед товаришами новий живий світ,глибоко важливий і чудовий,перед ним зовсім блідло сухе і звиродніле викладання офіційної школи».

Насамкінець гімназичного життя навколо Вернадського утворився тісний гурток природознавців.Потім він перейшов в університетське життя.

# Юність



Здание С.-Петербургского университета. XIX в.



*Навчався В.І.Вернадський в  
Петербурзькому університеті на фізико-  
математичному факультеті (1881 – 1885)*

# Ўого вчителями були:



Докучев В.В.  
1846 - 1903



Бекетов А.М.  
1825 - 1902



Воєйков О.І.  
1842 - 1916



Менделєєв Д.І.  
1834 - 1907

Для молоді людини немає кращого методу навчання як бачити, як працює справжній учений, брати приклад з нього. Вернадський захоплювався багатьма професорами, йому подобалися їхні лекції, особливо лекції Менделєєва, але своїм вчителем він обрав Василя Васильовича Докучаєва.

Докучаєв помітив допитливого студента Вернадського. Він бере його з собою в експедиції, під час яких вивчалася якість ґрунтів, дає завдання для самостійної роботи в час літніх канікул. Радить серйозно зайнятися мінералогією та кристалографією. За поданням Докучаєва, студенту четвертого курсу Вернадському доручають виконувати роботу хранителя університетського Мінералогічного кабінету.

В університеті утворилось Науково-літературне товариство, на засіданнях якого з доповідями не раз виступає Вернадський. Декілька юнаків, серед них Вернадський, об'єднуються у тісніше братство. Пізніше члени братства стали видатними вченими — це брати Ольденбурги — сходознавець Сергій і філолог Федір, ботанік О. Корнілов, історик і літературознавець Д. Шаховської, історик І. Гревс та інші.

Братство займалося просвітою, видавало і розповсюджувало літературу. Вже у похилому віці Вернадський згадував, що моральний дух, який панував у братстві, поклав слід на все його життя.

На одному з зібрань Володимир познайомився з Наталею Старицькою. Вони покохали одне одного й невдовзі одружилися. Дружина Наталя належала до старовинного українського роду Старицьких. Довге життя вони прожили, - як писав Вернадський, - “душа в душу і думка в думку”. Дружина допомагала чоловікові у перекладі його статей, бо досконально знала всі основні європейські мови. Супроводжуючи чоловіка в подорожах, вона фотографувала рідкісні зразки порід, окремі мінерали і самородки — все, що містили музеї Європи. В “Описовій мінералогії” та навчальних курсах Вернадського під багатьма документальними фотографіями стоїть ім'я Наталії Єгорівни.





син – Георгій  
дочка – Ніна



25 років разом  
1911

З внучкою  
Тетяною

## Родина



З дочкою



З дружиною та дочкою, 1921



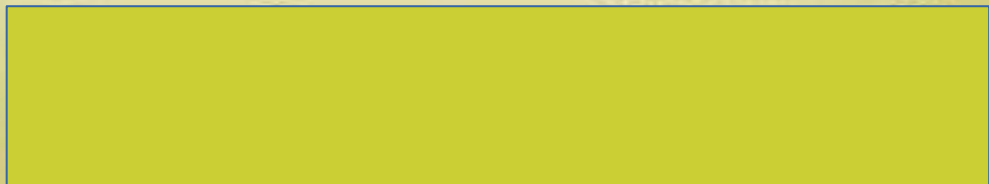
1940 рік

# Вернадський і Україна



В.І.Вернадський (у центрі) з родиною  
у Великих Шишаках (Полтавщина), 1916 р.

Багато років життя Вернадського пов'язані з Україною. У Харкові минули його перші десять щасливих літ. На Полтавщині в селі Великі Шишаки Вернадські мали садибу, куди майже щороку приїздили на літо всією родиною.



У 1885 р. Вернадський закінчив навчання і залишився в університеті на посаді хранителя Мінералогічного кабінету. У цьому ж році йому було присвоєно звання кандидата природних наук за дисертацію “Про оптичні властивості ізоморфних сумішей”.

Працюючи в університеті, їздить в експедиції, поповнює колекцію мінералів. Першу самостійну експедицію Вернадський провів у Фінляндії (1886р.), де досліджував родовища мармуру. Про походження цих покладів Вернадський висловлює сміливу гіпотезу, що, можливо, утворення мармуру в минулі геологічні епохи пов'язане з життєдіяльністю організмів, так само, як і утворення вапняків, у тому числі й крейди.

Через два роки йому дають тривале (на два роки) закордонне відрядження для підготовки магістерської дисертації.

Магістерську дисертацію “Про групи силіманіту і ролі глинозему в силікатах” Володимир Іванович захистив восени 1891 року у Петербурзькому університеті.

З 1888 по 1897 рік вчений розробив концепцію силікатів, визначив класифікацію кремнеземистих сполук, а також ввів поняття каолінового ядра. У 1890 — 1911 рр. став фундатором генетичної мінералогії, установивши особливі зв'язки між способом кристалізації мінералу.

У 1917 — 1921 роках працював в Україні. Один із засновників Української Академії наук, її дійсний член ( від 1918 року ) та перший голова — президент ( від 01.01.19 до 31.12.21р ).

В травні 1918 року М.П. Василенко, міністр освіти та мистецтв у уряді гетьмана Павла Скоропадського, викликав В.Вернадського до Києва і попросив зайнятися створенням у державі найвищої наукової установи — Української Академії наук. 14 листопада 1918 року гетьман Скоропадський затвердив закон про заснування УАН, а також закон про Статут і штати академії та її установ.

За неповний 1919 рік у трьох відділах академії було організовано 26 науково -дослідних кафедр, 15 комісій, декілька комітетів, зоологічний кабінет, бібліотеку, три інститути.

У різноманітних лабораторіях та інститутах розгорталась велика наукова і дослідницька робота. Провадилось вивчення флори і фауни, мінералогії України, друкувались роботи про біле і сіре вугілля, були підготовлені роботи в галузі гідрології, вивчення корисних копалин, будівельних матеріалів, було укладено численні фахові словники, видано пам'ятки історії та культури.

Умови для роботи вчених у той час були дуже напружені. Тільки протягом 1919 року в Києві п'ять разів змінювалась влада. Особливо важкою для науковців була денікінська окупація: багато приміщень в академії відібрали, лабораторні бази були розгромлені.

За ініціативою Вернадського була створена перша наукова бібліотека на Україні, яка одержала назву Всенародна бібліотека України. У 1919 році Володимир Іванович очолював тимчасовий комітет із заснування національної бібліотеки Академії наук у Києві. За його пропозицією у фонди бібліотеки було включено найцінніше книжкове і рукописне зібрання колишньої Київської духовної академії, в основі якої була бібліотека XVII -XVIII століть Києво-Могилянської академії.

У 1924 році в Парижі опублікував книгу «**Геохімія**». В даній праці вчений визначив **геохімію** як науку, що вивчає хімічний склад і закони поширення хімічних елементів на Землі. У цьому ж творі було дано поняття «жива речовина». За розрахунками Вернадського, половина відомих на той час хімічних елементів була тісно пов'язана в своїй історії виникнення з живою речовиною. А ці елементи за вагою складають майже всю земну кору, і, звичайно, загадка життя перетворюється в загадку утворення і системності самої планети. Уже тоді Вернадський приходить до думки, що життя -явище космічне, а не суто земне.

У 1926 році професор випустив книгу «Біосфера». Принципово новий підхід полягав у тому, що вчений об'єднав біоту — живу речовину і сферу її існування — косну речовину, в єдине ціле — біосферу, живу оболонку Землі. Ввів поняття переходу біосфери в ноосферу-сферу розуму, в основу якого поклав ідею про гармонічне входження людини та її господарської діяльності у біогенний копрообіг речовин

Як зазначав В.І.Вернадський, Земля на сучасному історичному етапі-її ландшафти, газовий склад атмосфери, хімізм океанів-це результат роботи живої речовини. Вона надала планеті унікальності не лише в масштабах Сонячної системи, але, ймовірно, і галактик.

Ним розроблена концепція біологічної структури океану.

Вчений - автор терміна і нової науки ядерної геології ( радіогеології ), яка вивчає закономірності, що відбуваються в природі ядерних перетворень, і їх прояв в геологічних процесах.

Найгостріші питання, значущість яких людство стало по справжньому глибоко усвідомлювати лише наприкінці ХХ століття: проблеми біосфери і ноосфери, екології, наукової етики, відповідальності вчених за можливі наслідки своїх відкриттів, усе це ще на порозі минулого століття знайшло відображення в працях тоді ще молодого Вернадського. Він продовжував - буквально до останніх днів свого довгого і яскравого життя-прокладати шляхи, йдучи якими, людство зможе зберегти свою колыску-Землю, у якій вершина живого життя-Розум-досяг планетарних масштабів.

Великий вчений, засновник цілого ряду наук про Землю, натураліст, філософ, мислитель В.І.Вернадський помер 6 січня 1945 року.

Іменем Вернадського названо два мінерали - вернадскит і вернадит, півостровів у східній частині Антарктиди, українську антарктичну станцію, одну з малих планет Сонячної системи і кратер на Місяці, Національну бібліотеку в Києві та численні наукові й освітні установи України. В Києві встановлено пам'ятник вченому на проспекті його імені.

За видатні наукові дослідження премію ім. В. Вернадського встановила Національна Академія наук України ще й "Золоту медаль імені В.І. Вернадського", яка присуджується один раз на три роки за праці в галузі геохімії, космохімії, біогеохімії, радіогеології.



Золота медаль імені  
В.І.Вернадського є  
найвищою відзнакою  
НАН України.



*"Десятиліттями, цілими століттями будуть вивчатися і поглиблюватися його геніальні ідеї, а в працях його - відкриватись нові сторінки, що послужать джерелом нових пошуків; багатьом дослідникам доведеться навчитись його гострій, наполегливій і відточеній, завжди геніальній, але важко зрозумілій творчій думці; молодим же поколінням він завжди буде служити учителем в науці і яскравим зразком плідно прожитого життя"*

*(академік О.Є.Ферсман, учень*

*В.І. Вернадського)*



**Дякую за увагу**

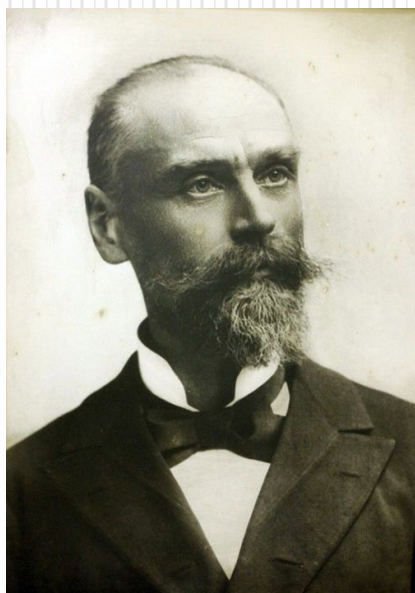


МОЗ України  
Харківський національний медичний університет  
Кафедра медичної та біоорганічної хімії



## Круглий стіл «Видатні вчені - хіміки України»

# Горбачевський Іван Якович



Доповідач:  
студентка ІV медичний факультету  
Група 4-23-087  
Лежень Катерина Сергіївна

8.12.202

Народився 5 травня 1854 року в селі Зарубинцях, що на Збаражчині (Тернопільщина), в родині священника. Навчався у Тернопільській гімназії, де проявив великий інтерес, хист і любов до знань та історії рідного народу.

Меморіальна дошка на музеї-садибі Івана Горбачевського





**Мало хто з українських учених володів стількома титулами - доктор медичних наук, професор, чотириразовий декан медичного факультету Карлового університету в Празі, а згодом його ректор, член Крайової ради здоров'я Чеського королівства і Вищої санітарної ради Австрії, довічний член Палати панів австрійського парламенту, дійсний таємний радник, член Ради з технічних досліджень у Відні.**

Багатовікова бездержавність України прирікала її народ на фізичне та духовне вимирання. Сусіди докладали всіх зусиль, щоб тримати народ в темноті, **гальмували його культурний і духовний розвиток**, вбачаючи в освіченні українського народу кінець свого панування.



Одержати освіту і збагачувати скарбницю знань світової цивілізації українці могли тільки за межами рідного краю. На рідній землі талант їхній не завжди був належно оцінений і визнаний.

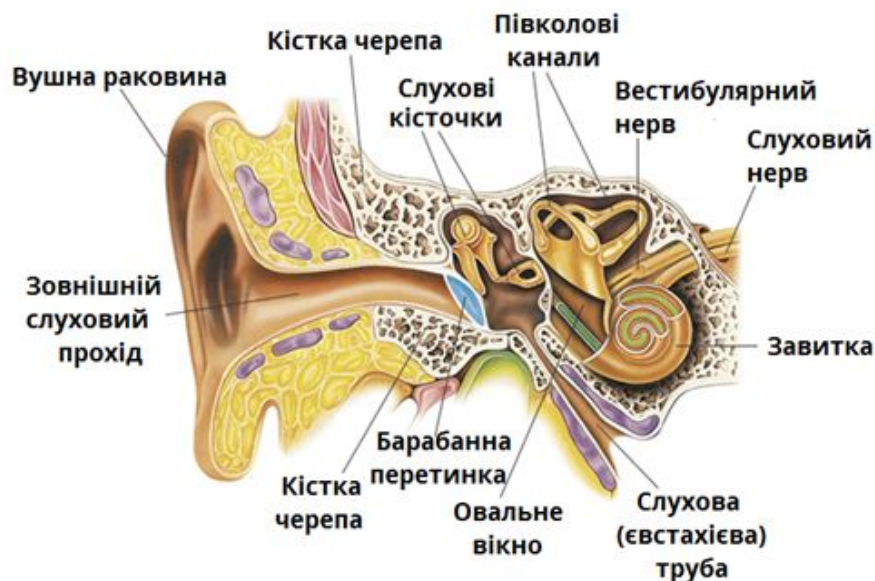
**Тому українська нація розпорошувалася по світу і її кращі уми, за словами І.Франка, служили добрим “перегноєм” і каталізатором для розвитку культури та науки інших народів.**



Тому, закінчивши у 1872 році Тернопільську гімназію, всупереч сподіванням рідних, він їде здобувати медичну освіту до **Відня**.

У 1874 р. він розпочав свою наукову працю в інституті хімії професора Шнайдера.

**І вже на II курсі університету І.Горбачевський виконав і надрукував першу свою наукову працю “Про вестибулярний нерв”.**

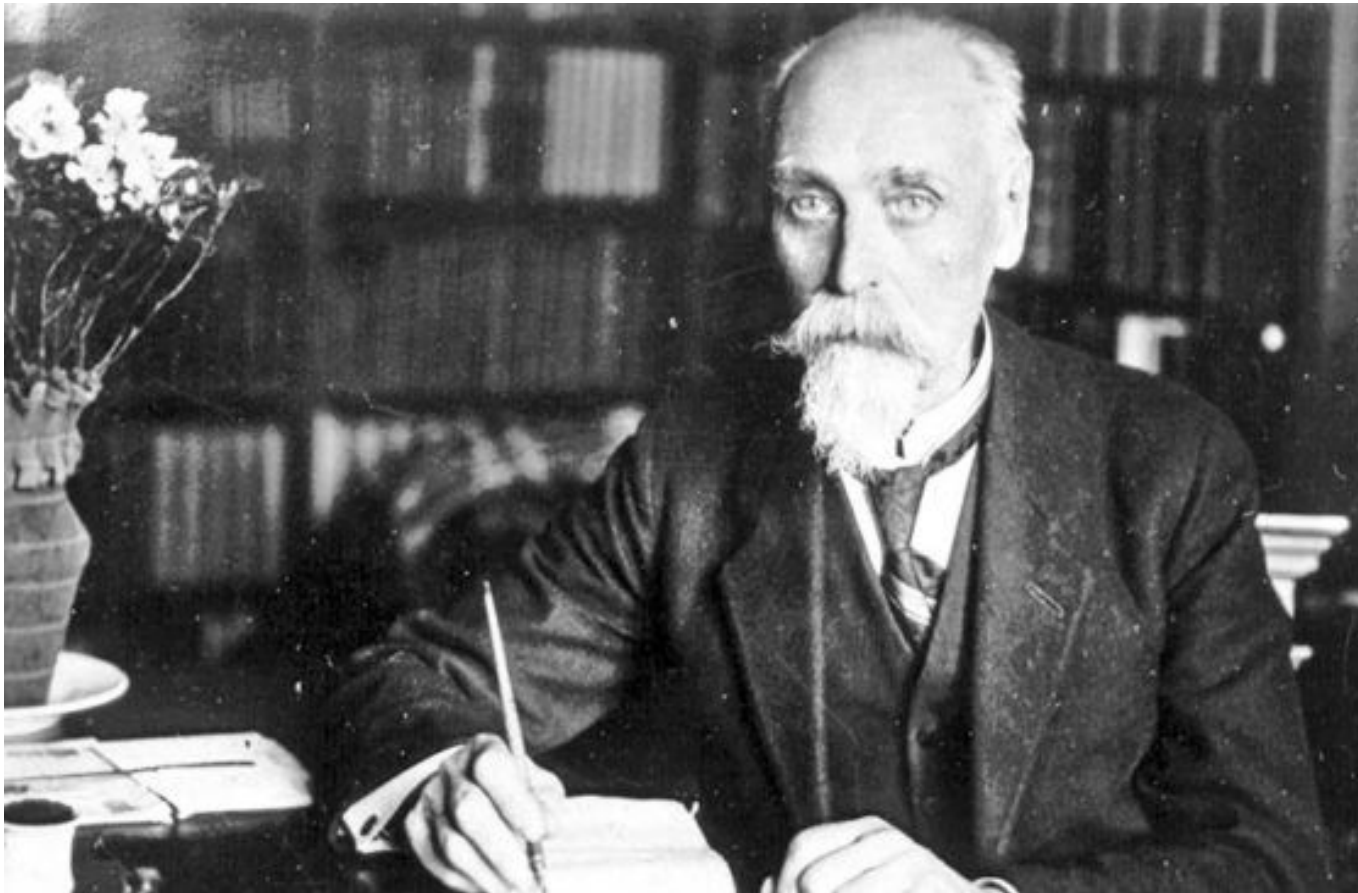




У 1877 р. І. Горбачевський  
закінчив лікарський  
факультет Віденського  
університету, захистив  
дисертацію і здобув  
науковий ступінь доктора  
**усіх лікарських наук.**

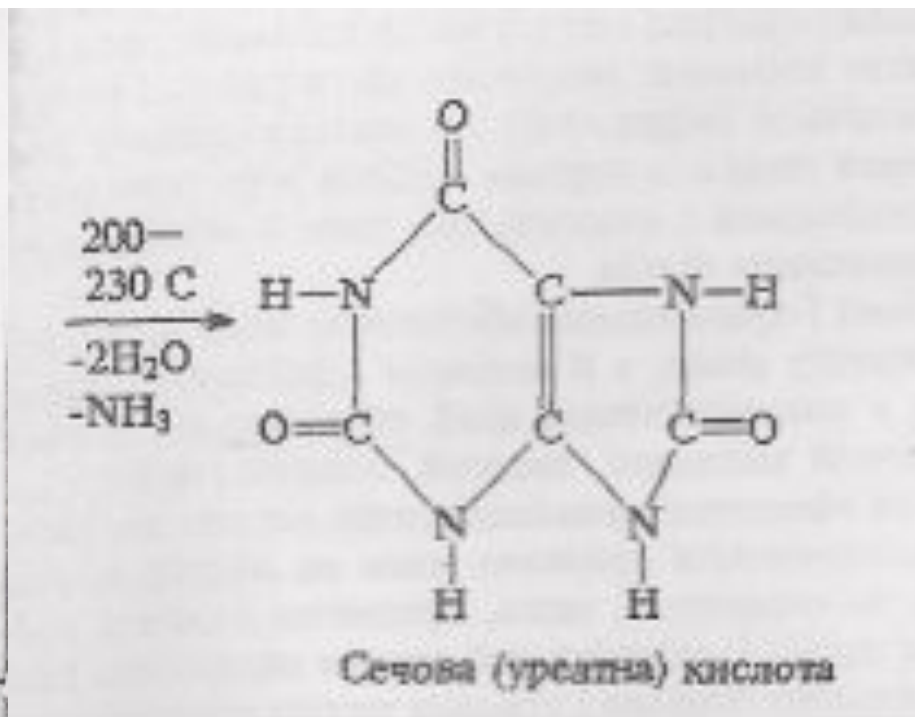
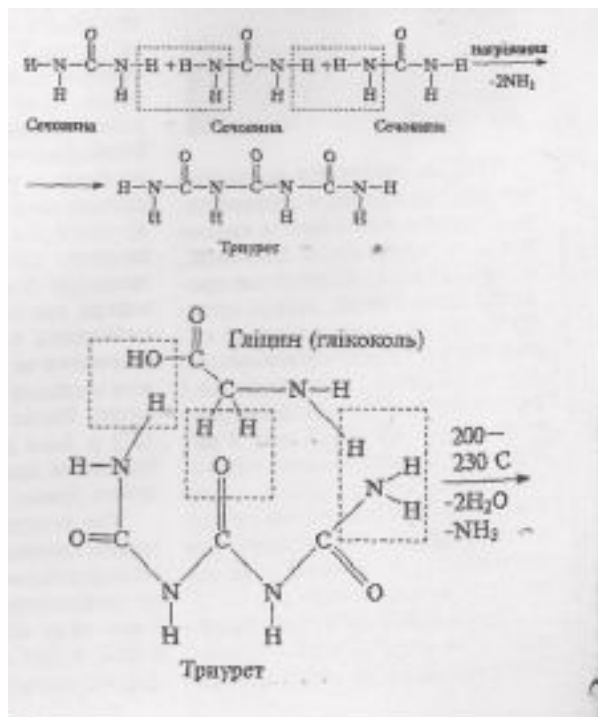


Трудовий шлях Горбачевського був чималим. Працював він у Відні (в Хімічному та Фізичному інститутах), а також у Празі в Карловому університеті. Саме у Празі, Іван Якович **уперше розробив санітарні норми питної води та систему очистки стічних вод**



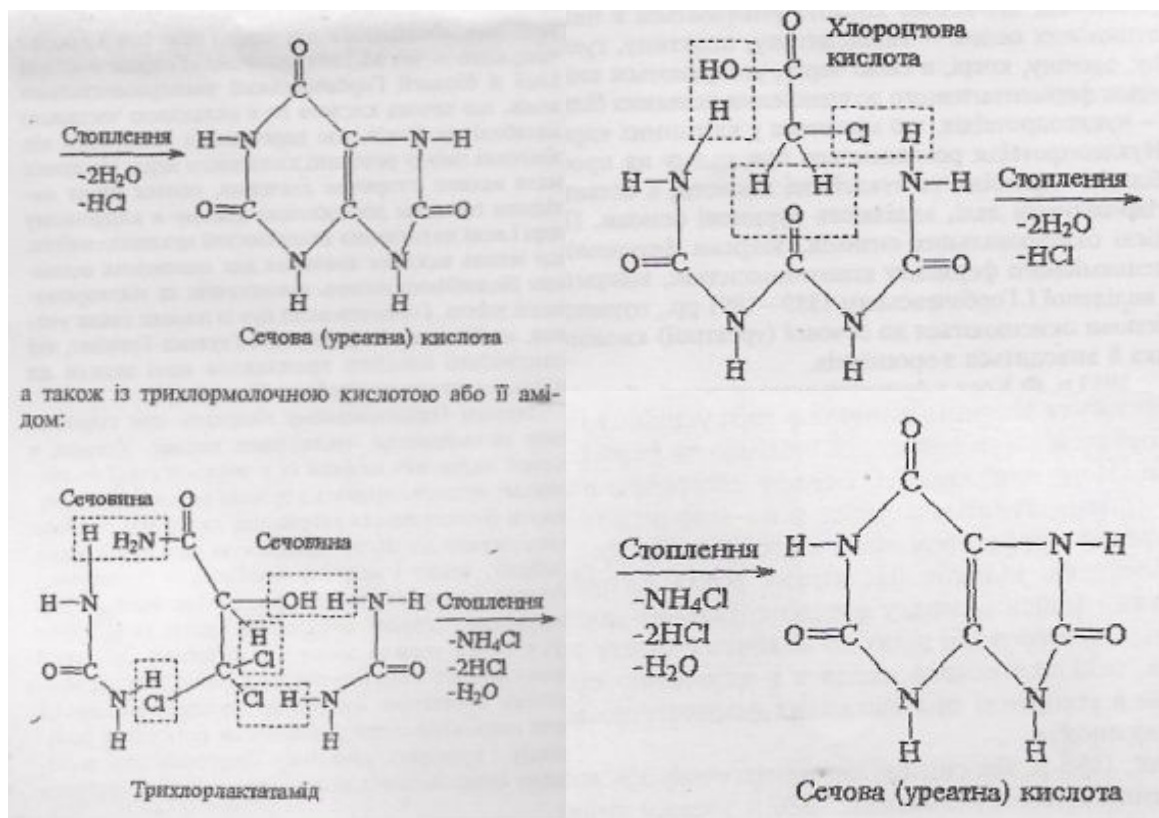
1882 р - перша наукова праця, яка принесла йому наукове визнання та світову славу – це “Синтез сечової кислоти”. Вона викликала наукову сенсацію, здивування та захоплення. Цим відкриттям він увійшов до числа найвидатніших хіміків світу.

Синтезував з продуктів її гідролізу – сечовини та найпростішої амінокислоти – гліцину.



1885 р. він **синтезував метилсечову кислоту** із метилгідантоїну і сечовини, оприлюднив “Методику волюмометричного визначення азоту в різних рідинах організму”

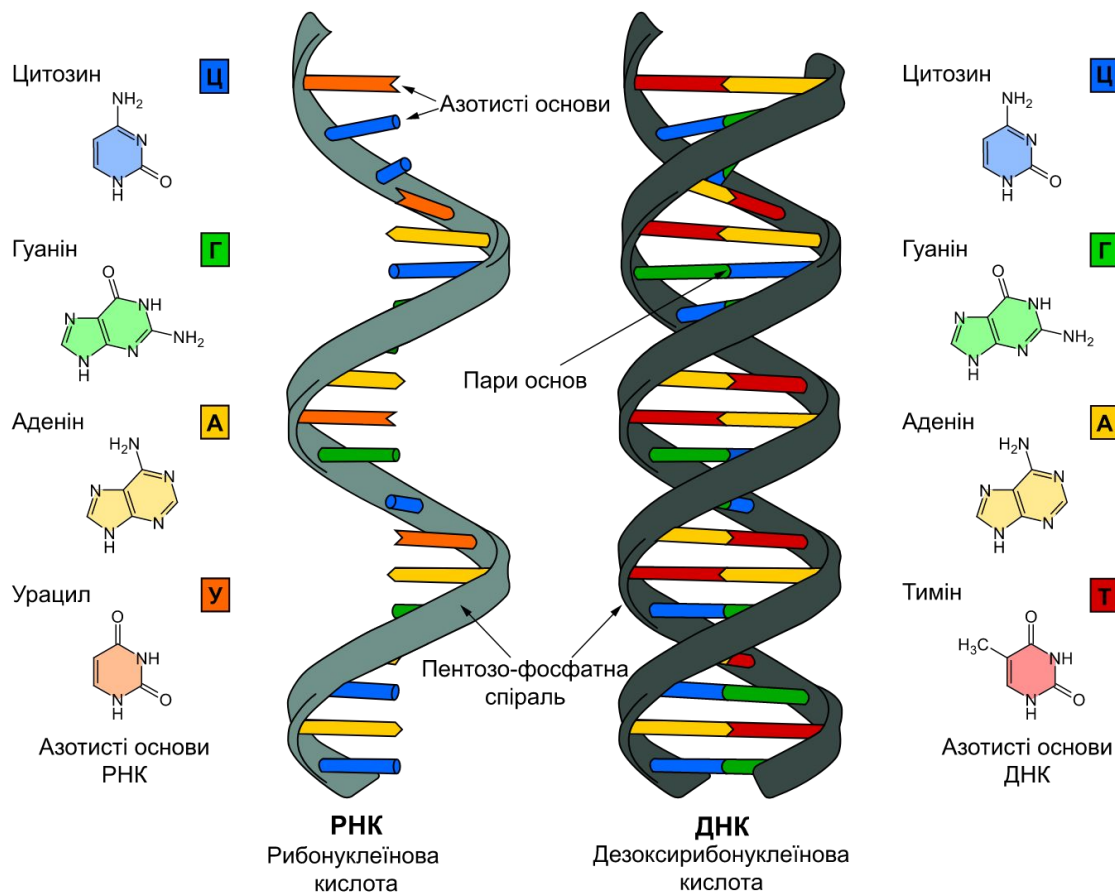
1886 р. вчений запропонував новий метод **синтезу креатину**, а наступного — 1887 р. синтезував сечову кислоту нагріванням сечовини з хлороцтовою кислотою



У 1897 р. Горбачевський виділив ксантин і гуанін у кристалічному стані, про що написав статтю в німецькому виданні з питань фізіологічної хімії “Про кристалізацію ксантину і гуаніну”

У 1898 р. видав друком статтю “Загальний метод добування нуклеїнового квасу з органів”. Одним із вагомих у царині медичної хімії відкриттів Горбачевського стало **встановлення того факту, що саме амінокислоти є структурними компонентами білків.** Завдяки своїм дослідженням ученому вдалося розробити новітню методику визначення вмісту азоту в сечі та інших речовинах

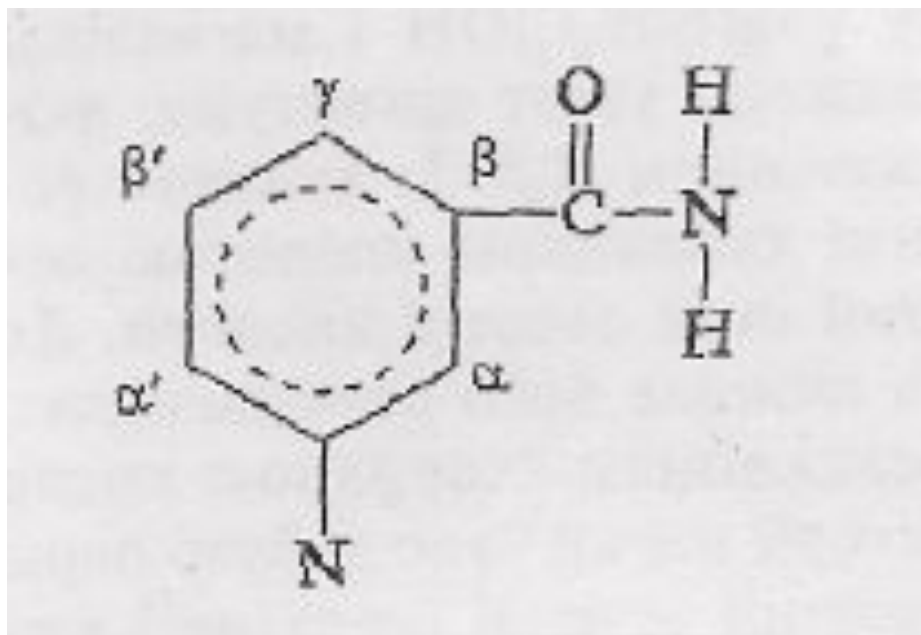
Іванові Горбачевському належить **ідея гідролізного розщеплення нуклеїнових кислот**. Уперше в історії науки він виділив їх у чистому стані із тваринних органів, зокрема з пульпи селезінки, обробляючи її пепсином та хлоридною кислотою.



Ще одним напрямком наукової діяльності Горбачевського було дослідження вітамінів та їх впливу на організм.

**Зокрема, результативним стало вивчення ним пелагри,** що знайшло відображення в таких наукових працях:

“Експериментальні підходи до пізнання етіології пелагри”,  
“До питання про пелагру” .



Амід β-піридинкарбонової кислоти (нікотинамід)

В Чехословаччині став **першим почесним головою Спілки українських лікарів** .

В 1898 році Горбачевського нагороджують найвищою нагородою Австро-Угорщини – **орденом Залізної Корони**.

У 1925 р. вченого обрали академіком Всеукраїнської академії наук у Києві в галузі біохімії .



Орден Залізної корони



Стійка громадянська позиція Івана Яковича виявлялася на посадах почесного голови **Комітету оборони Карпатської України**, а також голови управи товариства **“Музей визвольної боротьби України”** у Празі. Горбачевський був учасником наради Української парламентської репрезентації у Відні, яка ухвалила проголосити Західноукраїнську Народну Республіку.

Меморіальна дошка Іванові Горбачевському у Відні



Іван Горбачевський став **одним із співзасновників** та натхненників створення Українського вільного університету у Відні та Празі, Української господарської академії в Подебрадах, Українського високого педагогічного інституту імені М. Драгоманова у Празі.



Стара будівля Українського вільного університету

Протягом 5-ти навчальних років Горбачевський був **ректором Українського вільного університету**, завдання якого були сформульовані так:

“Український вільний університет поставив собі за провідну ідею і перший обов’язок служити потребам рідного краю і рідного народу. Свою задачу за кордоном вважає він за тимчасову, провізорну... і має як готовий організм бути перенесений у відповідний час на рідну територію, туди, де його буде найбільше потрібно”. Слід зазначити, що саме в Українському вільному університеті наукові ступені доктора філософії здобули письменники О. Олесь, О. Кобилянська, Б. Лепкий, В. Стефаник .

Не можна оминути й того,  
що саме наш земляк уперше  
**очолив Міністерство**  
**здоров'я Австрії в**  
**1917–1918 рр.**, ставши  
першим міністром-українцем  
у світі



Dr. JAN HORBACZEWSKI,  
professor medicínské lučby na české universitě.  
Dle fotografie kreslil Jan Vilímek.

Переїнявшись долею рідного народу, який віками знемагав у колоніальному ярмі, дбаючи про розвиток просвіти і культури серед співвітчизників, Горбачевський створив першу українську хімічну термінологію на міжнародних засадах.

ПЕРІОДИЧНА СИСТЕМА ХІМІЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ Д. І. МЕНДЕЛЄЄВА

ПЕРІОД РЯД	ГРУПИ ЕЛЕМЕНТІВ																	
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII										
1	1 <b>H</b> Водень 1,0079 Гідроген																	2 <b>He</b> Гелій 4,0028
2	2 <b>Li</b> Літій 6,941	3 <b>Be</b> Берилій 9,01218	4 <b>B</b> Бор 10,811	5 <b>C</b> Вуглець 12,011	6 <b>N</b> Азот 14,007	7 <b>O</b> Кисень 15,999	8 <b>F</b> Фтор 18,998	9 <b>Ne</b> Неон 20,179	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
3	3 <b>Na</b> Натрій 22,990	4 <b>Mg</b> Магній 24,305	5 <b>Al</b> Алюміній 26,982	6 <b>Si</b> Силіцій 28,085	7 <b>P</b> Фосфор 30,974	8 <b>S</b> Сірка 32,066	9 <b>Cl</b> Хлор 35,453	10 <b>Ar</b> Аргон 39,948	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
4	4 <b>K</b> Калій 39,098	5 <b>Ca</b> Кальцій 40,078	6 <b>Sc</b> Скандій 44,956	7 <b>Ti</b> Титан 47,88	8 <b>V</b> Ванадій 50,942	9 <b>Cr</b> Хром 51,996	10 <b>Mn</b> Манган 54,938	11 <b>Fe</b> Залізо 55,847 Ферум	12 <b>Co</b> Кобальт 58,933	13 <b>Ni</b> Нікель 58,69	14	15	16	17	18	19	20	
5	5 <b>Cu</b> Мідь 63,546 Купрум	6 <b>Zn</b> Цинк 65,38	7 <b>Ga</b> Галій 69,723	8 <b>Ge</b> Германій 72,59	9 <b>As</b> Арсен 74,922	10 <b>Se</b> Селен 78,96	11 <b>Br</b> Бром 79,904	12 <b>Kr</b> Криптон 83,80	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
6	6 <b>Rb</b> Рубідій 85,468	7 <b>Sr</b> Стронцій 87,62	8 <b>Y</b> Ітрій 88,906	9 <b>Zr</b> Цирконій 91,224	10 <b>Nb</b> Ніобій 92,906	11 <b>Mo</b> Молибден 95,94	12 <b>Tc</b> Технецій 98,906	13 <b>Ru</b> Рутеній 101,07	14 <b>Rh</b> Родій 102,91	15 <b>Pd</b> Паладій 106,42	16	17	18	19	20	21	22	
7	7 <b>Ag</b> Аргентум 107,87	8 <b>Cd</b> Кадмій 112,41	9 <b>In</b> Індій 114,82	10 <b>Sn</b> Станум 118,71	11 <b>Sb</b> Стибій 121,75	12 <b>Te</b> Телур 127,60	13 <b>I</b> Йод 126,90	14 <b>Xe</b> Ксенон 131,29	15	16	17	18	19	20	21	22	23	
8	8 <b>Cs</b> Цезій 132,91	9 <b>Ba</b> Барій 137,33	10 <b>La</b> Лантан 138,91	11 <b>Hf</b> Гафній 178,49	12 <b>Ta</b> Тантал 180,95	13 <b>W</b> Вольфрам 183,85	14 <b>Re</b> Реній 186,21	15 <b>Os</b> Осмій 190,2	16 <b>Ir</b> Ірідій 192,22	17 <b>Pt</b> Платина 195,09	18	19	20	21	22	23	24	
9	9 <b>Au</b> Золото 196,97 Аурум	10 <b>Hg</b> Ртуть 200,59 Меркурій	11 <b>Tl</b> Талій 204,38	12 <b>Pb</b> Плюмбум 207,2	13 <b>Bi</b> Бісмут 208,98	14 <b>Po</b> Полоній (209)	15 <b>At</b> Астат (210)	16 <b>Rn</b> Радон (222)	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
10	10 <b>Fr</b> Францій (223)	11 <b>Ra</b> Радій (226,02)	12 <b>Ac</b> Актиній (227,03)	13 <b>Rf</b> Резерфордій (261)	14 <b>Db</b> Дубній (262)	15 <b>Sg</b> Сіборґій (263)	16 <b>Bh</b> Борій (264)	17 <b>Hs</b> Гасій (265)	18 <b>Mt</b> Майтнерій (266)	19 <b>Ds</b> Дармштадтій (271)	20	21	22	23	24	25		
11	11 <b>Rg</b> Рентгеній (280,16)	12 <b>Cn</b> Коперніцій (285,17)	13 <b>Uut</b> Уунтритій (284,18)	14 <b>Fl</b> Флеровій (289,19)	15 <b>Uup</b> Уунпентій (288,10)	16 <b>Lv</b> Лівєрморій (293)	17 <b>Uus</b> Уунсептій (294)	18 <b>Uuo</b> Ууноктій (294)	19	20	21	22	23	24	25	26		
Випи оксиди випи галогени випи металів	R <sub>2</sub> O		RO		R <sub>2</sub> O <sub>3</sub>		RO <sub>2</sub>		R <sub>2</sub> O <sub>5</sub>		RO <sub>3</sub>		RO <sub>4</sub>					
	RH <sub>2</sub>		RH <sub>3</sub>		RH <sub>4</sub>		RH <sub>5</sub>		RH <sub>6</sub>		RH <sub>7</sub>		RH <sub>8</sub>					
* Лантаноїди	58 140,12 <b>Ce</b> Церій	59 140,91 <b>Pr</b> Протактиній	60 144,24 <b>Nd</b> Неодим	61 147,07 <b>Pm</b> Прометій	62 150,36 <b>Sm</b> Самарій	63 151,96 <b>Eu</b> Європій	64 157,25 <b>Gd</b> Гадоліній	65 158,93 <b>Tb</b> Тербій	66 162,5 <b>Dy</b> Диспрозій	67 164,93 <b>Ho</b> Гольмій	68 167,26 <b>Er</b> Ербій	69 168,93 <b>Tm</b> Тулій	70 173,04 <b>Yb</b> Йттербій	71 174,97 <b>Lu</b> Лютецій	72	73	74	
в Актиноїди	90 232,04 <b>Th</b> Торій	91 231 <b>Pa</b> Протактиній	92 238,03 <b>U</b> Уран	93 237 <b>Np</b> Нептуній	94 244 <b>Pu</b> Плутоній	95 243 <b>Am</b> Америцій	96 247 <b>Cm</b> Кюрь	97 247 <b>Bk</b> Берклій	98 251 <b>Cf</b> Каліфорній	99 254 <b>Es</b> Ейнштейній	100 257 <b>Fm</b> Фермій	101 258 <b>Md</b> Менделєєвій	102 259 <b>No</b> Нобелій	103 260 <b>Lr</b> Лоренсій	104	105	106	



Українська хімічна термінологія: переклад з російської мови. Автор: Д. І. Горбачевський. Київ: Хімік, 1978. 100 с.

Серце Івана Яковича Горбачевського зупинилося 24 травня 1942 р. в Празі внаслідок уремії. Похований наш земляк на цвинтарі святого Матея у столиці Чехії .



*фото Крочака Ігоря*

Пам'ятник Горбачевському в Тернополі

**Ось як виступив з промовою директор інституту лікарської хімії проф. Карел Кацл:**

“З нагоди 100-річчя з дня Вашого народження ми, Ваші приятелі з Карлового університету та інших наукових установ, зійшлись тут, щоб віддати честь Вашій пам’яті. Відпочиваєте тут у нас, в країні, далекій від рідної, далеко від своєї рідної землі-матері, яка породила такого чудового великого сина України. Ваше ім’я залишилося записане в аналах Віденської академії наук, де Ви вже в свої 28 років зробили світове відкриття – синтезу сечової кислоти. Записане Ваше славне ім’я також і в празьких аналах, де Ви 35 років працювали. Рано Ви відійшли із свого рідного середовища і більше 60 років жили проти власної волі поза межами рідного краю. Не пощастило Вам відвідувати свою рідну школу: гімназію закінчили польську, університет німецький. Перші кроки в науці та боротьбу за самостійне утвердження довелося Вам проробити теж серед чужих. Але своєму народові залишились завжди вірним сином не лише в думках, але й на ділі. Ціле важке власне життя було присвячено своєму народові. Пане професоре Горбачевський, Ви відійшли, але те, що Ви зробили для науки й цілого людства, залишиться назавжди”.

# Дякую за увагу

---

Джерела:

<https://core.ac.uk/download/pdf/276629547.pdf>

<https://repository.tdmu.edu.ua/bitstream/handle/1/8928/horbachevskiy.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

<https://naurok.com.ua/storinki-zhittya-ta-naukovo-diyalnosti-ivana-gorbachevskogo-275914.html>

<https://iuv.guide/persons/ivan-horbachevskyy-biokhimik-ta-pershyy-ministr-okhorony-zdorov-ia-avstrii/>

<https://dovidka.biz.ua/ivan-gorbachevskiy-biogr>



МОЗ  
України  
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра медичної та біоорганічної хімії

Круглий стіл

## ВИДАТНІ ВЧЕНІ- ХІМІКИ УКРАЇНИ



Доповідач: Савіцька Ліна  
Олександрівна  
студентка IV медичного факультету  
групи ТМД 4-23-087

# План

- 1 Біографія.
- 2 Педагогічна діяльність.
- 3 Наукова діяльність.
- 4 Каталіз.
- 5 Вугільний протигаз.
- 6 Нагороди.

- ▣ Микола Дмитрович Зелінський — видатний вчений, хімік-органік.
- ▣ Народився 6 лютого 1861 року в місті Тирасполі Херсонської губернії.
- ▣ Початкові знання Микола Зелінський отримав удома. Потім три роки він навчався в Тираспольському повітовому училищі, а після — в Рішельєвській гімназії в Одесі. Саме там хлопець зацікавився природничими науками. Важливу роль у виборі його життєвого шляху відіграли й лекції знаменитого фізіолога І. Сеченова.
- ▣ У 1880 р. Микола Зелінський закінчив Рішельєвську гімназію в Одесі та поступив на фізико-математичний факультет Новоросійського університету (нині — Одеський національний університет імені І. І. Мечникова).

- У 1884 р. він отримав диплом про закінчення університету і залишився працювати в ньому на кафедрі хімії.
- Згодом його направили для стажування Геттінгенському університеті (Німеччина). У 1888 р. молодий учений повернувся в Одесу і став приват-доцентом Новоросійського університету, а вже через три роки захистив докторську дисертацію.
- Під час Першої світової війни, коли застосовувались бойові отруйні речовини, професор М. Зелінський розробив протигаз, який допоміг зберегти життя тисячам солдатів.

# Педагогічна діяльність

- ▣ Великою заслугою Миколи Дмитровича перед наукою є створення всесвітньо відомої школи хіміків-органіків, куди ввійшли Верещагін, Баландій, Кочетков, Казанський, Несміянов, Лавровський та ін.

# Наукова діяльність

- Наукові праці стосуються органічного каталізу, хімії амінокислот і білків. Провів низку досліджень із встановлення органічного походження нафти, досліджував хімічний склад продуктів її переробки, синтезував низку органічних сполук, у тому числі бензен з ацетилену. Винайшов вугільний протигаз. У 1930-ті рр. розв'язав нагальну для народного господарства проблему виробництва синтетичного каучуку

- ▣ **Каталіз** — зміна швидкостей хімічних реакцій чи їх збудження внаслідок дії речовин (каталізаторів), які беруть участь у процесах, однак не входять до складу кінцевих продуктів.
- ▣ Суть каталізу полягає у прискоренні досягнення рівноваги хімічної реакції шляхом введення проміжних взаємодій за участю каталізатора.
- ▣ Реакція протікає через ряд елементарних стадій, які в сукупності мають нижчу енергію активації, аніж пряма реакція без каталізатору. Навіть незначний виграш у різниці енергій активації за даних умов дозволяє суттєво збільшити швидкість

# Протигаз Зелінського-Кумманта

- ▣ Перше, що спадало на думку це була марлева пов'язка, вона дещо захищала від хлору, але проти гірчичного газу була марна. Професор згадує свої дослідження з активованим вугіллям. Він бере березове вугілля, прожарює його і наповнює марлеві пов'язки. Випробовували на собі, наповнивши кімнату сірчистим газом, вдалося протриматися понад 30 хв, що вже було успіхом. У листопаді 1915 року інженер Т.І. Куммант показує Зелінському створену ним гумову шолом маску, яка дозволяла захистити не лише органи дихання, а й шкіру голови, обличчя та очі. Професор встановлює у цю захисну шолом маску коробку з активованим вугіллям. Випробування проходили у вагоні лабораторії, куди був закачений фосген і хлор. Лаборант Степанов зумів пробути в цій отруйній хмарі більше години, і вийшов з неї живою і неушкодженою.



# Нагороди

- З 1926 р. — заслужений діяч науки СРСР. З 1929 р. — академік АН СРСР. З 1935 р. — засновник і керівник кількох лабораторій Інституту органічної хімії АН СРСР. Почесний член Всесоюзного хімічного товариства ім. Д. Менделєєва (з 1941). Лауреат Ленінської премії (1934), Сталінської премії (1942, 1946, 1948). Герой Соціалістичної Праці (з 1945).

# Література

- Я. Л. Шолох. Зелінський Микола Дмитрович [Архівовано 6 серпня 2016 у Wayback Machine.] // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. — К. : Наукова думка, 2005. — Т. 3 : Е — Й. — С. 325. — 672 с. : іл. — ISBN 966-00-0610-1.
- Національна бібліотека України для дітей. «Творці хімії з України» [Архівовано 12 грудня 2009 у Wayback Machine]
- Андрусев М. М. Н. Д. Зелинский: Кн. для учащихся / М. М. Андрусев, А. М. Табер.- М.: Просвещение, 1984.- 79 с.- (Люди науки).
- Волков В. А. Зелинский Николай Дмитриевич / В. А. Волков, Е. В. Вонский, Г. И. Кузнецова // Химики.- К., 1984.- С. 198 — 199.
- Галерея русских химиков: Зелинский Николай Дмитриевич // Химия.- 1996.- № 35.- С. 3.- (Прил. к газ. «Первое сентября»).
- Николай Дмитриевич Зелинский // Биографии великих химиков / Г. Фукс, К. Хайниг, Г. Кертшер и др.; Пер. с нем. В. А. Криц-мана.- М., 1981.- С. 212 — 219.
- Степанов Б. Крупнейший химик нашего времени: (К 90-летию академика Н. Д. Зелинского) // Знание — сила.- 2001.- № 2.- С. 7.

МОЗ України

Харківський національний медичний  
університет

Кафедра медичної та біоорганічної хімії  
Круглий стіл

«Видатні вчені-хіміки України»



Палладін Олександр  
Володимирович

Доповідач: студентка 1 курсу ,4  
медичного факультета , групи  
4-23-075

Фролова Юлія Валеріївна

08.12.2023



Олександр Володимирович  
Палладін (29 серпня (10  
вересня) 1885 — 6 грудня 1972)  
— український біохімік.  
Президент Академії наук  
Української (1946—1962).  
Засновник української школи  
біохіміків. Депутат Верховної  
Ради Української 2—5-го  
скликань.

# Біографія:

- Народився 10 вересня 1885 р. Син академіка, ботаніка, біохіміка і фізіолога рослин В. Палладіна, учень Миколи Введенського та Івана Павлова.
- Закінчив університет в 1908 р.
- В 1909 поліпшував освіту в Гейдельберзькому університеті.
- Працював на кафедрі фізіології Жіночого педагогічного інституту (1909—1916 рр.), на Вищих жіночих сільськогосподарських курсах (1914—1916 рр.), професор Новоолександрійського інституту сільського господарства і лісництва (1916—1923 рр., м. Харків), водночас у 1921—1931 рр. завідував кафедрою фізіологічної хімії Харківського медичного інституту, очолював Харківське медичне товариство.

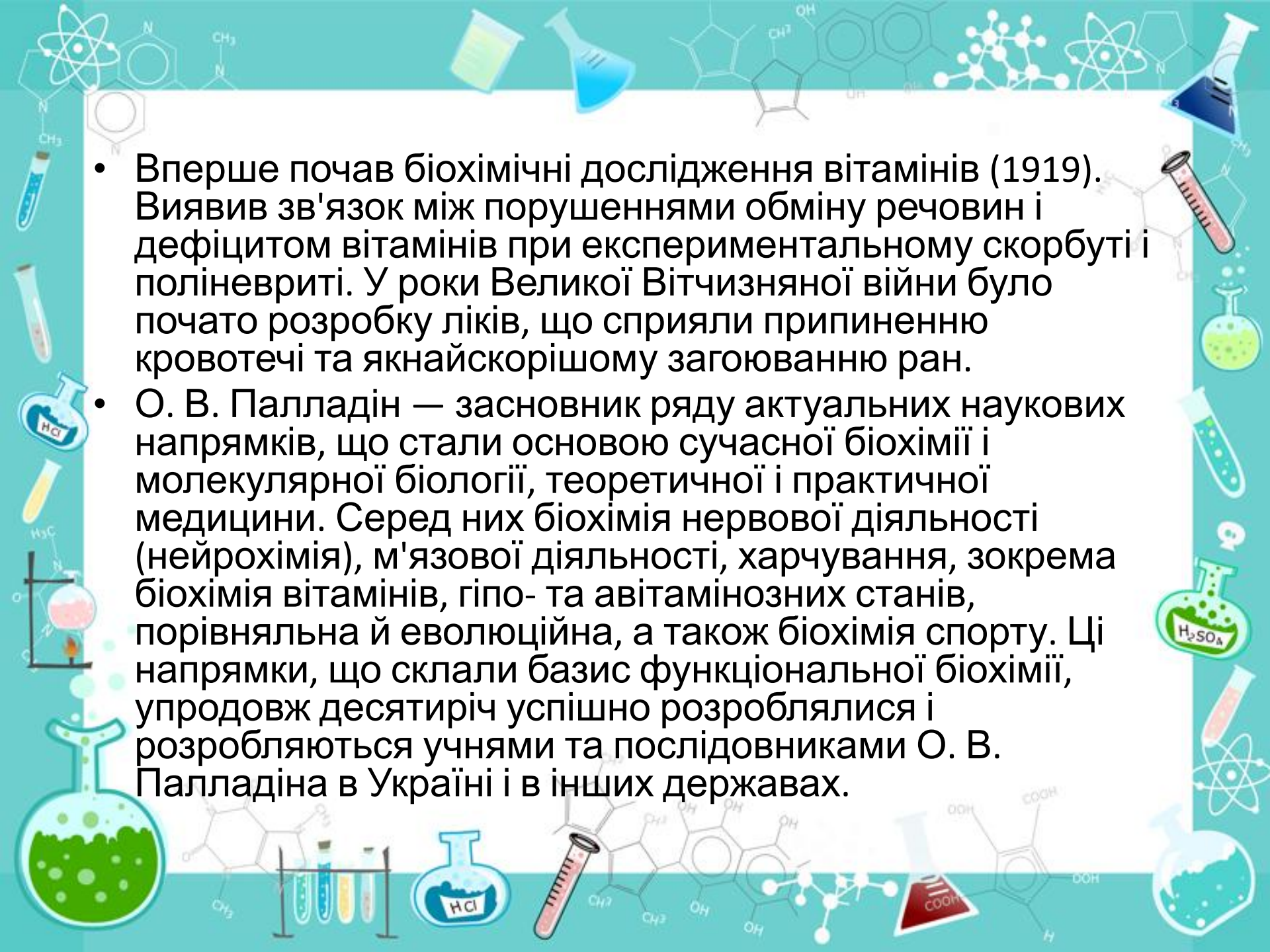
- З 1925 по 1970 рік очолював Український біохімічний інститут (з 1931 р. — Інститут біохімії АН України у Києві), водночас у 1934—1954 рр. завідував кафедрою біохімії Київського університету. У 1935—1938 роках — неодмінний секретар Президії Академії наук України, в 1939—1946 — віце-президент Академії наук України, у 1946—1962 президент Академії наук України.
- 10 вересня 1965 року указом президії Верховної Ради за заслуги в розвитку науки і в зв'язку з 80-ти річчям академік О.Палладін нагороджений орденом.
- Помер 6 грудня 1972 року у Києві. Похований на Байковому кладовищі

# Наукова діяльність:

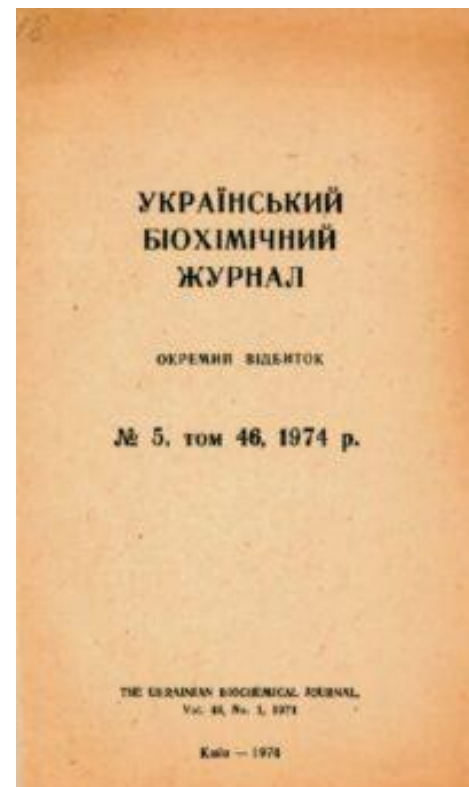
- Основні наукові праці присвячені біохімії нервової системи і м'язової діяльності, біохімії вітамінів і живлення. Показав, що одним з попередників кератину є аргінін (1916). Вивчив особливості обміну в м'язах при роботі, відпочинку і тренуванні, що стало основою теорії фізичної культури. Довів, що утворення креатину відбувається головним чином у м'язах, а не в печінці. Це стало темою його магістерської дисертації та монографії «Дослідження над утворенням і виділенням креатину у тварин» (1916 р.) Дослідження креатину підтвердили важливе значення цієї речовини в життєвих процесах і сприяли оформленню біохімії м'язової діяльності як самостійного напрямку.

- Першим почав систематичне вивчення біохімії нервової системи. Встановив біохімічну топографію нервової тканини: особливості хімічного складу і біохімічних характеристик морфологічно і функціонально відмінних частин центральної та периферичної нервової системи. Було вивчено також особливості обміну білків, вуглеводофосфорних сполук і нуклеїнових кислот у нервовій тканині при збудженні і гальмуванні і встановлено важливі закономірності внутріклітинної локалізації та вікових змін активності ферментних систем, що розщеплюють білки. Роботи щодо біохімії нервової системи, проведені О. В. Палладінім та його учнями на клітинному, субклітинному та суборганоїдному рівнях при різноманітних функціональних і патологічних станах, заклали основу функціональної біохімії головного мозку.



- 
- Вперше почав біохімічні дослідження вітамінів (1919). Виявив зв'язок між порушеннями обміну речовин і дефіцитом вітамінів при експериментальному скорбуті і поліневриті. У роки Великої Вітчизняної війни було почато розробку ліків, що сприяли припиненню кровотечі та якнайскорішому загоюванню ран.
  - О. В. Палладін — засновник ряду актуальних наукових напрямків, що стали основою сучасної біохімії і молекулярної біології, теоретичної і практичної медицини. Серед них біохімія нервової діяльності (нейрохімія), м'язової діяльності, харчування, зокрема біохімія вітамінів, гіпо- та авітамінозних станів, порівняльна й еволюційна, а також біохімія спорту. Ці напрямки, що склали базис функціональної біохімії, упродовж десятиріч успішно розроблялися і розробляються учнями та послідовниками О. В. Палладіна в Україні і в інших державах.

- О. В. Палладін — один із засновників міжнародного нейрохімічного товариства, товариств фізіологів, біохіміків і фармакологів України, Харківського медичного товариства, Товариства «Знання» України, а також засновник «Українського біохімічного журналу» і міжнародних журналів «The Journal of Neuroscience», «The International Journal of Neuroscience».



THE UKRAINIAN  
BIOCHEMICAL  
JOURNAL

- Понад чотири десятиріччя О. В. Палладін вів педагогічну діяльність. Він читав курс фізіологічної (біологічної) хімії на кафедрі фізіології Жіночого педагогічного інституту, в Харківському університеті і медичному інституті, в Київському університеті. В 1921 р. організував науково-дослідну кафедру біохімії в Харківському медичному інституті, що в 1925 р. була перетворена в Український біохімічний інститут (зараз — Інститут біохімії НАН України ім. О. В. Палладіна). В 1934 р. з ініціативи О. В. Палладіна створено кафедру біохімії на біологічному факультеті Київського університету, якою він керував упродовж двох десятиріч



- У 1924 р. видано перший «Підручник фізіологічної хімії» О. В. Палладіна, що протягом 30 років був єдиним, витримав 25 видань дев'ятьма мовами. Наукова школа О. В. Палладіна налічує понад 150 докторів і кандидатів наук, що працюють у різних кінцях світу.



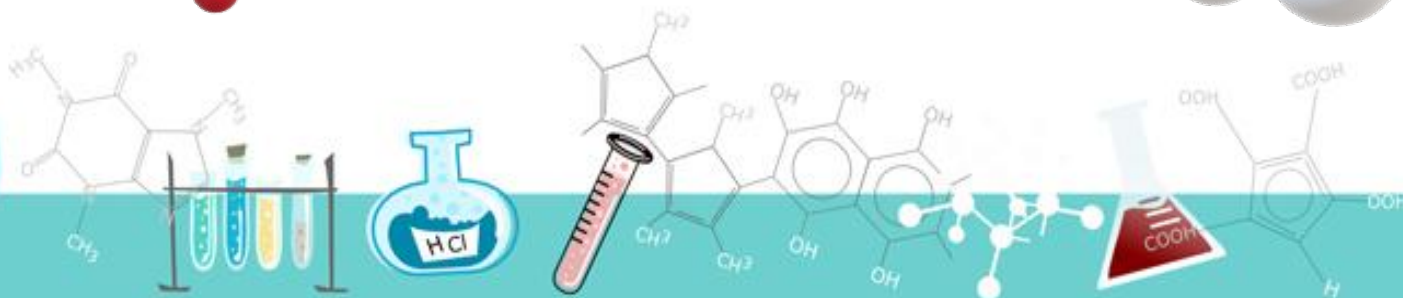
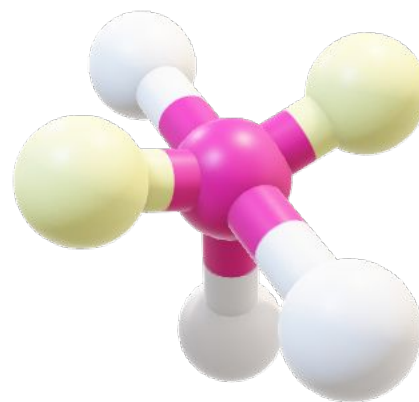
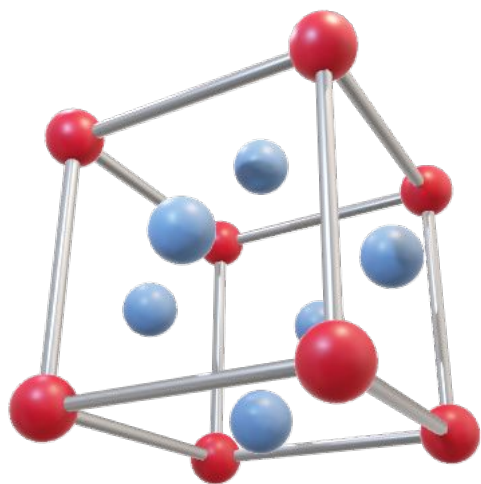
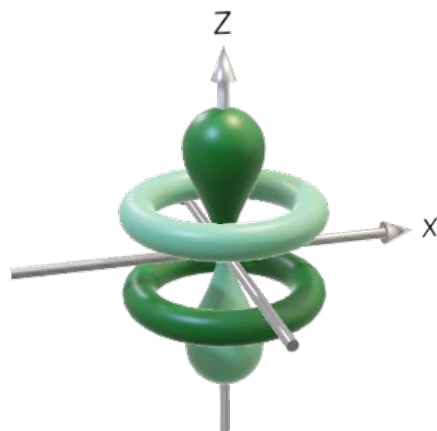
Відповідно до Постанови Ради Міністрів УРСР № 36 від 29 січня 1973 р. Інституту біохімії АН УРСР було надано його ім'я, а також засновано премію Академії наук УРСР імені О.В. Палладіна за видатні наукові роботи в галузі біохімії і молекулярної біології (пізніше додано і в біотехнології). Слід відзначити, що за період 1973-2013 рр. премію ім. О.В. Палладіна було присуджено 60 вченим. Ім'ям О.В. Палладіна названо один з проспектів столиці України.



Насамкінець, слід наголосити, що і в наш час ім'я О.В. Палладіна є символом визнання досягнень і пріоритету науки та джерелом, яке дає наснагу послідовникам і молодим ученим Інституту біохімії в утриманні високої планки наукових досліджень, яку він підняв разом зі славетними своїми сучасниками і послідовниками на високий рівень. Іно визнавався і визнається в близькому



Дякую за увагу!!!



**МОЗ України**  
**Харківський національний медичний університет**  
**Кафедра медичної та біоорганічної хімії**

**Круглий стіл**

# **“ВИДАТНІ ВЧЕНІ – ХІМІКИ УКРАЇНИ”**



**Петюнін Павло Олексійович**

**Доповідач**

**Студентка 1 курсу**

**4-23-075 групи**

**Малюченко Інна Сергіївна**

**08.12.2023**



# **ПЕТЮНІН Павло Олексійович**

**(22.02.1914 — 13.06.2003, Харків) —  
професор, завідувач кафедри  
органічної хімії ХФІ (зараз НФаУ).**

**На цій посаді П.О. Петюнін плідно  
працював до 1985 р. З 1971 по 1975 рік  
виконував обов'язки проректора по  
науково-навчальній роботі.**



# **ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ**

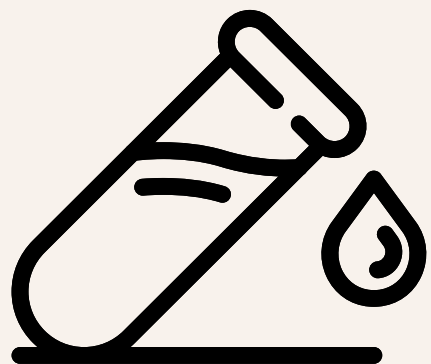
**У 1936 р. Павло Олексійович отримав спеціальність хімік-фармацевт.**

**У 1939 р. закінчив аспірантуру і захистив кандидатську дисертацію на тему «Дослідження в галузі галогенозаміщених резорцину»**

**У 1950 р. захистив дисертацію на здобуття ступеня доктора хімічних наук на тему «Акриламід оксикарбонових кислот та перетворення їх на гетероциклічні сполуки»**

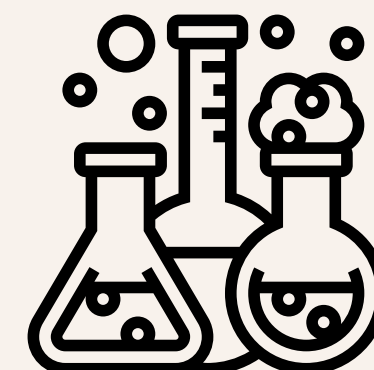
**У 1951 р. П.О. Петюніну було присвоєно звання професора.**

**З 1962 р. почався новий етап науково-педагогічної діяльності професора Петюніна П.О., коли він очолив кафедру органічної хімії.**



**Кафедра органічної хімії ХФІ стає опорною у викладанні дисципліни для медичних і фармацевтичних вузів країни (вся навчальна і методична література рецензувалася кафедрою органічної хімії ХФІ).**

**Протягом усієї педагогічної діяльності професор П.О. Петюнін постійно направляє свій найбагатший творчий потенціал на удосконалення методики викладання органічної хімії, активізацію ролі лектора і викладача в навчальному процесі.**



# Напрями наукових досліджень

- **синтез біологічно активних сполук в ряду дикарбонових кислот і продуктів їх перетворення**
- **створення теоретичних основ для цілеспрямованого пошуку лікарських препаратів**

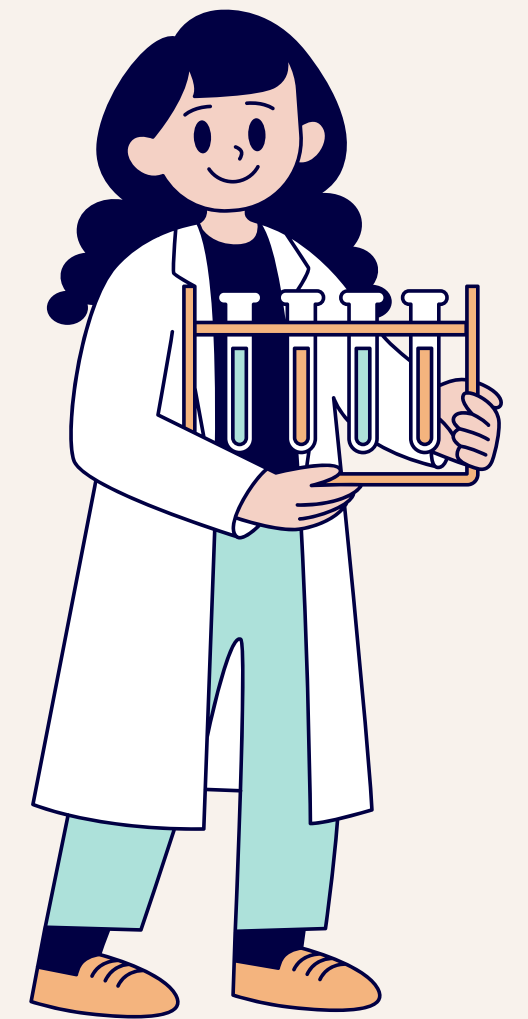
# Науково-практичні здобутки

- автор понад 380 друкованих праць
- 49 авторських свідоцтв і 2 патентів на розроблення нових способів одержання БАР і нових реакцій синтезу органічних сполук
- розробив оригінальні препарати (ортонал, нікофезон, антроксамат, фенокридин, глісульфазид, оксаглюкамін).

**Життя П.О. Петюніна в науці - це свого роду подвижництво, добровільне і самовіддане. Саме особиста захопленість, цілеспрямованість дослідника і стали головною рушійною силою в розвитку науки та потужним енергетичним імпульсом для реалізації нових ідей, створення нової наукової школи.**



**Дякую за увагу!**



МОЗ України

# Харківський національний медичний університет

Кафедра медичної і біоорганічної хімії

## Круглий стіл

### “Видатні вчені-хіміки України”

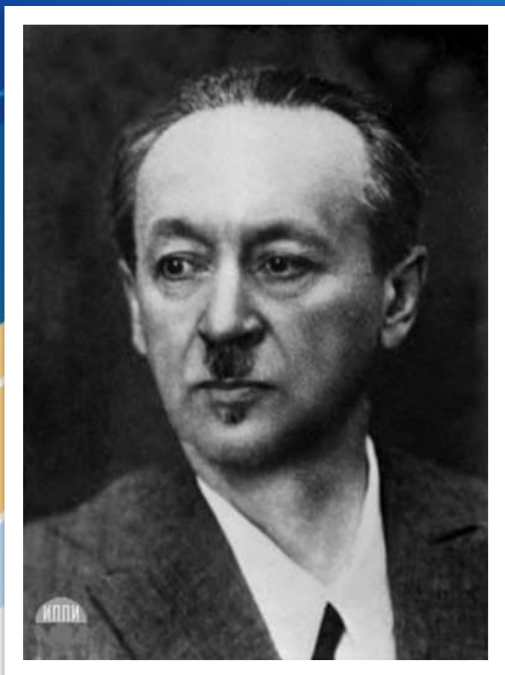
Писаржевський Лев Володимирович

Доповідач:

студентка 4 медичного факультету

групи 4-23-087

Диба О. Д.



08.12.2023



# Писаржевський Лев Володимирович



- (1874, м. Кишинів, Молдова — 1938) — вчений-хімік, організатор науки, громадський діяч. Академік АН України (1925), заслужений діяч науки України (1935).

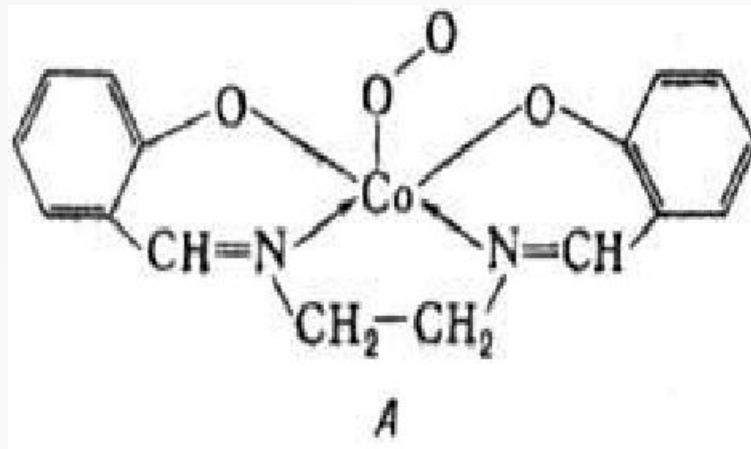
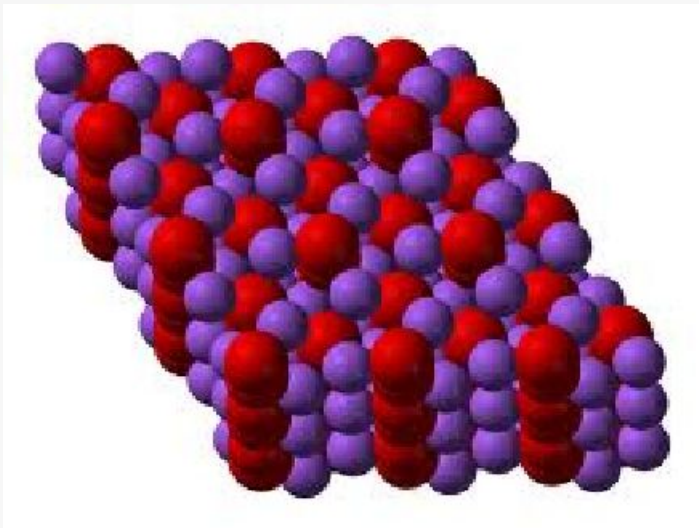
Народився в Кишиневі (Молдова).

Навчався в Кишинівській чоловічій гімназії, а після переїзду родини в 1882 р. до Одеси — в Рішельєвському ліцеї. По закінченні ліцею в 1892 р. вступив до університету на фізико-математичний факультет. Захопився хімією, виявивши неабиякі здібності. Першою науковою роботою майбутнього вченого було дослідження метеорита.



Після закінчення у 1896 р. університету його залишили при цьому закладі для підготовки до професорського звання.

Склавши магістерський іспит у 1900 р., Л. Писаржевський як приват-доцент був допущений до читання лекцій. Роком раніше йому і професору П. Мелікашвілі було присуджено премію імені М. В. Ломоносова за цикл робіт, узагальнених у монографії «Дослідження над пероксидами».



Кілька років Л. Писаржевський перебував у відрядженні в Німеччині.

Потім працював у Юр'євському (Тартуському) університеті, Київському політехнічному інституті, роботу в якому залишив у 1911 р. на знак протесту проти реакційної політики міністра освіти Л. Кассо. В цей час він успішно захистив магістерську і докторську дисертації. В 1913 р. був обраний ординарним професором загальної і фізичної хімії Гірничого інституту в Катеринославі.



Тут він вперше пояснив електронну природу окислювально-відновних процесів, розробив метод одержання йоду із золи водоростей та організував відповідну дослідну станцію. В Гірничому інституті було створено науково-дослідну кафедру електронної хімії, яку Л. Писаржевський очолив. У 1924 р. він очолив і сам Гірничий інститут, а 1927 р. створив Український інститут фізичної хімії і став його першим директором. Заслугою відомого вченого, організатора науки було і створення Науково-дослідного хімічного інституту ім. П. Г. Мелікашвілі в Тбілісі, куди він переїхав у 1929 р.



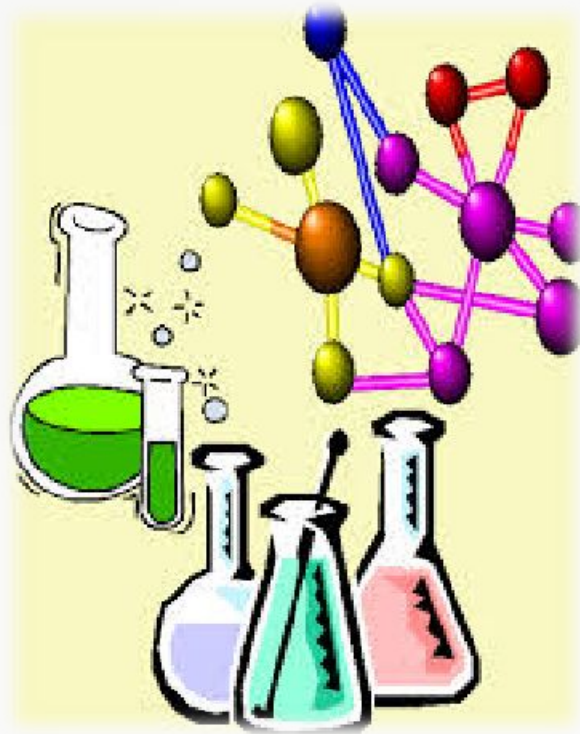
Л. Писаржевським опубліковано понад сто наукових праць, які відіграли значну роль у розвитку сучасної хімії, зокрема фізичної. Він був новатором у науці, сміливо прокладав нові шляхи і безкомпромісно боровся за втілення в життя своїх ідей.



Як талановитий педагог і вихователь творчої молоді, вчений створив фундаментальну школу хіміків, послідовники якої і нині збагачують українську науку. Президією НАН України засновано премію ім. Л. В. Писаржевського, його ім'я присвоєно Інституту фізичної хімії НАН України.



# Дякую за увагу!





Харківський національний медичний  
університет  
Кафедра медичної та біоорганічної хімії  
“Круглий стіл”

“Видатні вчені-хіміки України”

Черних Володимир Петрович



Доповідач: студентка 1 курсу, 4 медичного  
факультета, групи 4-23-075  
Склярова Вероніка Максимівна

08.12.2023

# Автобіографія:

Валентин Петрович Черних народився 05 січня 1940 р. в с. Речиця Орловської області. У 1959 році закінчив Харківське медичне училище, у 1964 р. – Харківський фармацевтичний інститут. У 1967 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата фармацевтичних наук, у 1977 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора фармацевтичних наук, 1990 р. – доктора хімічних наук. У 1997 році став членом-кореспондентом НАН України, у березні 2015 р. – академіком НАН України.

Валентин Петрович пройшов шлях аспіранта (1964-1967), асистента (1967–1971), доцента (1971–1979), старшого наукового співробітника (1974–1976), професора (1979–1985), завідувача кафедри органічної хімії (1985-2015), декана (1971–1976), проректора з навчальної роботи (1976–1980). З 1980 р. по 31 липня 2017 р. був ректором НФаУ. У вересні 2017 р. обраний почесним ректором НФаУ, у листопаді – радником ректора НФаУ.

Має нагороди: орден «Знак Пошани» (1971), орден «Трудового Червоного Прапора» (1986), ордени України «За заслуги» I (2004), II (2000) , III ступенів (1996), ордени князя Ярослава Мудрого V ступеня (2007), IV ступеня (2010), Почесні звання: «Заслужений діяч науки і техніки України» (1991), «Заслужений винахідник України» (1982), Національна медична премія (2010), Почесний громадянин м. Харкова (2011), Відзнаку НАН України «За наукові досягнення» (2013).

## Громадська діяльність:

Валентин Петрович Черних – член Хімічного відділення НАН України, член секції хімії і хімічної технології Комітету з державних премій у сфері науки і техніки, член Вченої медичної ради МОЗ України, член бюро Державного фармакологічного центру з реєстрації лікарських засобів і лікарських препаратів, член Експертної Ради ВАК України у сфері органічної і фармацевтичної хімії, редактор або член редколегій 17 науково-практичних та наукових журналів, Голова Спеціалізованої Вченої Ради Д 64.605.01 НФаУ, заступник Президента Фармацевтичної асоціації України, Президент Фармацевтичної асоціації Харківщини, член Міжнародної фармацевтичної асоціації.

## Наукова школа:

**Напрями наукових досліджень:** дизайн та синтез фармакологічно привабливих білдинг-блоків гетероциклічної природи. Хімія поліфункціоналізованих бензо- та тієнопіримідинів; синтез спіропіримідинів та спіро-2-оксіндолів з використанням багатокomпонентних доміно-взаємодій; вивчення синтетичного потенціалу циклічних сульфаніламідів у мультикомпонентних взаємодіях; синтез конденсованих 4*H*-піранових, спіро-4*H*-піранових, 2*H*-піранових, 4*H*-тіопіранових та 2-піридонових систем на основі 1,3-дикарбонільних сполук та їх синтетичних аналогів.

**Наукові здобутки:** В.П.Черних – видатний учений хімік-органік, праці якого визнані вітчизняною та світовою спільнотою. Є автором понад 1300 наукових праць, серед яких наукові статті у галузі органічної, фармацевтичної, фізико-органічної, медичної хімії та дослідження біологічної активності синтезованих речовин, 27 монографій, 10 підручників, в тому числі підручник «Органічна хімія» у 3-х книгах, у 2000 р. удостоєний Державної премії України в галузі науки і техніки (підручник виданий українською, російською, англійською мовами), 69 навчально-методичних посібників, 67 авторські тексти лекцій. Друге видання підручника «Органічна хімія» (2007, 2008) – перше кольорове видання підручника з хімії в Україні. У 2014 р підручники «Органічна хімія» (2007, 2008 рр.) і «Клінічна фармація» (2013) отримали гриф МОЗ України «Національний підручник». В.П. Черних створив потужну наукову школу, яка успішно вирішує теоретичні і прикладні завдання в галузі органічного синтезу, фізико-органічної хімії та фармації. Вченим підготовлено більше 60 докторів та кандидатів наук. Зараз під його керівництвом виконується 1 докторська та 1 кандидатська дисертація.

Новизну і актуальність наукових досліджень В.П.Черних підтверджують 126 патентів і 341 авторське свідоцтво (серед яких 119 – на способи одержання БАР та дослідження фармакологічної дії синтезованих речовин).

В.П.Черних – автор і співавтор 16 оригінальних лікарських препаратів. Розроблена В.П. Черних методологія конструювання та синтезу БАР дозволила провести синтез декількох лікарських субстанцій та розробити на їх основі нові лікарські засоби: гіпоглікемічний препарат «Глісульфазид», анти діабетичний засіб «Діакамф», препарат гемостатичної дії «Сукцифенат», анальгетик «Анальбен», протизапальний засіб «Пролидоксид», антисептичний засіб «Перонікс»,  $\beta$ -адреноблокатор «Кардацет», мембрано протектор «Мелин», анальгетик «Валькофен», анальгетик «Паравит», гепатопротектор «Піфламін», протиартрозний засіб «Оксаглюкамін» та інші, провести розробку аналітичної документації, технологічних регламентів та інших складових реєстраційного досьє на їх промисловий випуск.



**Дякую за увагу!**



Міністерство охорони здоров'я України  
Харківський національний медичний  
університет

*Кафедра медичної та біоорганічної хімії*



## Круглий стіл

*"Видатні вчені-хіміки України -  
Ройтер Володимир Андрійович"*



*Доповідач:*

Студентка 3 курсу ,  
IV медичного факультету,  
групи 4-23-087

*Товстокора Людмила Віталіївна*

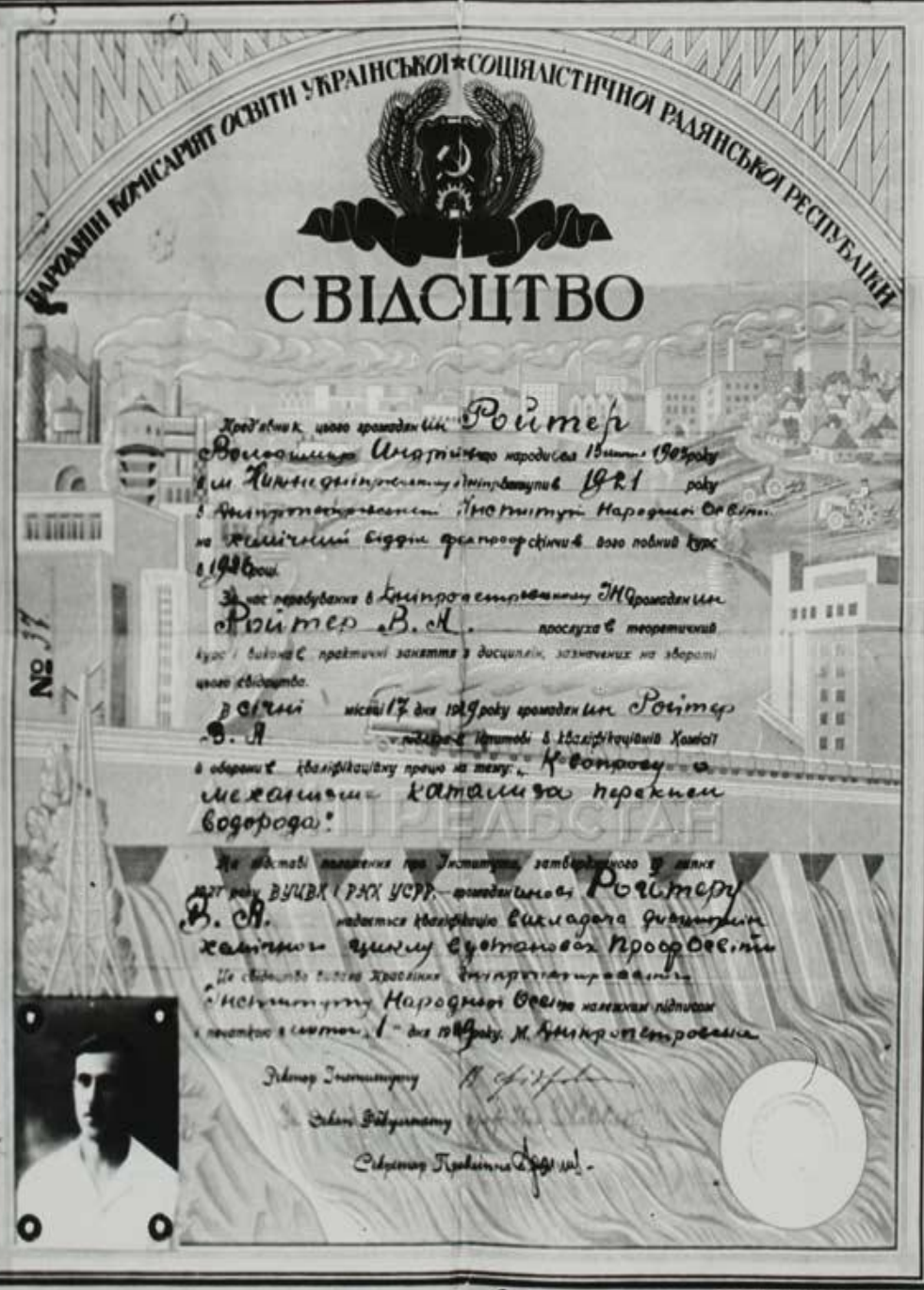
8.12. 2023 р



*Ройтер*  
*Володимир*  
*Андрійович*  
(1903-1973 рр.)



**Володимир Андрійович Ройтер** – видатний вчений у галузі фізичної хімії, професор та дійсний член Інституту фізичної хімії (1934), доктор хімічних наук (1948), академік АН УРСР (1961), заслужений діяч науки України (1964).



Народився 26 липня 1903 р. в с. Нижньодніпровськ (біля м. Дніпропетровськ). Після закінчення Дніпропетровського інституту народної освіти (1926) отримав кваліфікацію викладача дисциплін хімічного циклу в установах професійної освіти. Навчався в аспірантурі (1926–1929) Інституту фізичної хімії (нині – Інститут фізичної хімії ім. Л. В. Писаржевського НАН України), де пізніше працював: науковим співробітником (1929–1937), завідувачем відділу каталізу (1934–1941, 1945–1955), заступником директора з наукової роботи (1937–1938, 1955–1965), завідувачем лабораторії гетерогенного каталізу (1965–1973).



*Ройтер В.А. разом з друзями аспірантами в 1930-х рр.*

Водночас у 1929–1931 рр. працював за сумісництвом завідувачем кафедри загальної хімії в Дніпропетровському металургійному інституті та кафедри фізичної хімії в Дніпропетровському державному університеті. Працював завідувачем кафедри загальної хімії (1931–1941) в Дніпропетровському інституті інженерного транспорту , завідувачем кафедри неорганічної хімії (1944–1950) в Дніпропетровському хіміко-технологічному інституті , де в 1941–1943 рр. виготовляв різні хімічні розчини (хлористий кальцій, соду, ртутні препарати, розчини для наркозу, перев'язочний клей) та медикаменти. У 1944 р. перебував у колгоспі «Ранній ранок» с. Чайковка Криворізького району.

В. А. Ронтер.

Механизм процессов  
на металлических электродах.

Представлено на основании  
ученой степени  
доктора химических наук.

Академия Наук УССР  
Институт Физико-  
вой химии им.  
Д. В. Писарева.

Днепропетровский Химико-  
Технологический Институт  
Идеица Неорганической  
химии.

Киев - Днепропетровск.

1946 г.

В 1946 році була  
написана та  
представлена до захисту  
дисертація для  
отримання вченого  
ступеня доктора  
хімічних наук на тему  
*"Механизм процессов на  
металлических  
электродах"*

ВЫСШАЯ АТТЕСТАЦИОННАЯ КОМИССИЯ  
ПРИ МИНИСТЕРСТВЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ СССР  
Москва, Рождественка, д. 11.

ВЫПИСКА

из протокола № 16 от 9 октября 1948 г.

(Подлинник протокола находится в делах Высшей аттестационной комиссии)

Слушали:

§ 45. Об утверждении РОЙТЕРА Владимира Андреевича в ученой степени доктора химических наук на основании защиты 16/У1-47 г. в Совете Института физической химии им. Л. В. Писаржевского Академии наук СССР диссертации: "Механизм процессов на металлических электродах".

Постановили:

Утвердить РОЙТЕРА Владимира Андреевича в ученой степени доктора химических наук.



Председатель Высшей аттестационной комиссии - С. Каптанов

Исполнительный Секретарь - А. Данилов

Верный Зап. Ученого Секретаря Высшей аттестационной комиссии

*И. Олесов*  
/И. Олесов/

*1. ноября 1948 г.*

9 жовтня 1948 року  
вищою атестаційною  
комісією Ройтеру В.  
А. була присвоєна  
вчена ступінь  
доктора хімічних  
наук.

# Фізіологічна хімія головних реакцій. Курс лекцій

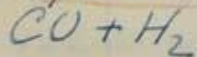
## Лекція 1.

Фізико-хімія за останні роки  
получила широке розвиток. Наріву є  
розробкою теорії, отримано багатое  
кількість фізических констант величин,  
~~на основі яких теоретический~~ ~~расчет~~ ~~равенств~~  
~~зв'язаних~~ ~~необходима~~ ~~для~~ ~~возможности~~  
~~практически~~ ~~использования~~ ~~выведенных~~  
~~формул~~ ~~и~~ ~~уравнений~~. ~~Эта~~ ~~позволяет~~  
~~широко~~ ~~использовать~~ ~~физическую~~ ~~химия~~  
~~для~~ ~~квантитативных~~ ~~исследований~~

Задачи нашего курса ~~зв'язані~~ ~~наурити~~  
вас ~~познакомити~~ ~~познакомити~~ ~~з~~ ~~тем~~ ~~в~~  
аппаратом фізической хімії ~~для~~  
практических задач.

Содержание курса, его задачи и цель  
лучше всего уяснить на каком нибудь  
конкретном примере.

Рассмотрим систему:



В. А. Ройтер був членом  
ради і заступником  
голови Всесоюзного  
хімічного товариства ім.  
Д. І. Менделєєва та  
Республіканського бюро  
хімічної секції  
Товариства з  
розповсюдження  
політичних і наукових  
знань.

В. А. Ройтер автор близько 80 наукових праць, що присвячені гетерогенному каталізу. Займався дослідженням механізмів процесів аміаку, конверсії оксиду вуглецю, сірководню та ацетилену. Запропонував каталітичний метод очистки повітря від вибухонебезпечних домішок ацетилену. Вчений є одним із засновників нової галузі фізичної хімії макрокінетики. Для якісного обліку мікро- та макрокінетичних факторів в гетерогенному каталізі запропонував метод діафрагм. Розроблений В. А. Ройтером спільно з М. Я. Рубаником та Ю. А. Снігуровською окисно-марганцевий каталізатор, широко застосовується в промислових установках розподілу повітря.





ГОСУДАРСТВЕННЫЙ КОМИТЕТ  
СОВЕТА МИНИСТРОВ СССР

по внедрению передовой техники  
в народное хозяйство

УПРАВЛЕНИЕ  
ПО ИЗОБРЕТЕНИЯМ И ОТКРЫТИЯМ

3.4  
397985-II

Москва, Спартаковская ул., 2а  
Тел. № \_\_\_\_\_

Форма № 5

Справка о первенстве № 397985-II

Выдана Управлением по Изобретениям и Открытиям

Гр. РОЙТЕР В.А.

г. Киев, ул. Ленина 15, Институт Физической Химии

в том, что Мая 26 19 49 г. Управлением принято заявление

о выдаче авторского свидетельства

на предполагаемое изобретение ~~химического~~

" Метод изготовления активных пористых катализаторов  
для синтеза аммиака "

Действительным автором предполагаемого изобретения указан \_\_\_\_\_ (кто)

РОЙТЕР В.А., КОРН ДИЖ Г.П., РУСОВ М.Т., СТУКАНОВСКАЯ Н.А.,  
ПЕВЗNER У.В. и СТРЕЛЬЦОВ О.А.

Заявление подано Заявителями \_\_\_\_\_ (кто)

К заявлению приложено:

Описание на 3 листах в 3 экз.

Чертежи на 1 листах в 3 экз.

об.

Начальник отдела:



/ КЛЕВЕР /

«Московский печатник» Тир. 40000 Зак. 2599

вх. 10425

Настоящая справка удостоверяет авторы, принятие к рассмотрению заявки на изобретение и не может служить основанием для получения льгот, установленных законом для изобретателей.

Довідка видана  
Ройтеру В.А. про  
першість на  
отримання  
авторського  
свідоцтва винахід  
"Метод изготовления  
активных пористых  
катализаторов для  
синтеза аммиака"  
3 червня 1949 року.



За наукові досягнення відзначений орденом «Трудового Червоного Прапора» (1967), премією ім. Л. В. Писаржевського АН УРСР (1968), ювілейною медаллю «За сумлінну працю у зв'язку зі 100-річчям з дня народження В. І. Леніна» (1970) та іншими нагородами.



Дякую за  
увагу!!!